

D

ĐAKOVO, grad u Slavoniji. U okolici brojna nalazišta prapov. i ant. predmeta (Klokošica, Selca, Satnica, Viškovci, Ivanovci, Štrbinci; u njima nađeni rim. grobovi i ant. mozaici). God. 1244. spominje se posjed bos. biskupa pod imenom Dyaco. Uz *castrum Dyaco*, unutar kojega bijaše i katedrala s biskupskim dvorom, opkoljena obrambenim zidom, spominje se u XIV. st. i *civitas Diako*, u kojem su se održavali sajmovi.

Od srednjovj. katedrale ostao je očuvan romaničko-gotički kapitel s fantastičnim životinjama isprepletenih vratova i dio nadgrobne ploče bos. biskupa Ivana de Zela, izvanredno fin gotički klesarski rad iz vremena oko 1408. Od srednjovj. zidina očuvan je dio između sadašnje katedrale i biskupskoga dvora. Na kruništu toga zida od opeke nalaze se strijelnice. U sr. vijeku Đ. je važno strateški, kao biskupsko sjelo, kao *locus credibilis* i kao trgovačko središte. Pod tur. vlasti 1536–1687. Iz tog vremena potječe tlocrtno kvadratična Hadžipašina džamija, presvuđena visokom kupolom koju nose orijentalni stalaktiti (sada župna crkva *Svih svetih*). U XIX. st. prigradeno joj je klasicističko pročelje s tornjićem. Nakon odlaska Turaka oblikovana je jezgra Đakova (sadašnji Strossmayerov trg) u tijeku XVIII. i XIX. st. —

Sučelice kasnobaroknim kurijama podigao je J. J. Strossmayer monumentalnu katedralu *Sv. Petra*. Građena je od opeke kao trobrodna građevina s poprečnim brodom, iznad kojega se izdiže 54 m visoka kupola. Uz gl. pročelje dva zvonika visoka 84 m. Izgrađena je po nacrtima Karla Roesnera i Friedricha Schmidta (1866–82) u neoromanici. Unutrašnjost oslikali freskama A. M. i L. Seitz, N. Consoni i L. Ansiglioni, sljedbenici njem. »nazarenaca«. Oltari i drugi dijelovi unutrašnjosti izrađeni su u neostilovima. U prostranoj kripti je Strossmayerova grobnica s reljefom R. Valdeca (1913). Jednokatni barokni biskupski dvor građen u ključu, s bogatim portalom, podignut je u prvoj pol. XVIII. st. a proširio ga je u XIX. st. M. K. Raffay. U salonima dvora nalazi se više portreta đakovačkih biskupa i dijecezanska zbirka umjetnina, u kripti i kapeli ostaci gotičke i barokne katedrale. Kraj dvora park. — Muzej Đakovštine ima arheološku, kulturno-povijesnu i etnografsku zbirku.

LIT.: N. Mašić, *Stolna crkva u Đakovu*, Prag 1900. — M. Cepelić, *Stolna crkva đakovačka*, Đakovo 1915. — I. Rogić, *Kroz Đakovačku katedralu*, Đakovo 1915. — H. Dekker, *Đakovo i njegova okolica kroz kulturno-historijske spomenike*, Đakovo 1959. — V. Radauš, SSS, str. 139–141. — A. Šuljak, *Đakovo, biskupski grad*, Đakovo 1979. — T. Papić i B. Valenčić,

ĐAKOVO, Dijecezanski muzej

ĐAKOVO, katedrala

Župna crkva Svih Svetih, u Đakovu, Zagreb 1990. — J. Meder, *Orgulje u Hrvatskoj*, Zagreb 1992. A. Ht.

ĐEVRSKE, selo kraj Kistanja, s prapov. i ranosrednjovj. nalazištima. Na području sela pronađena su dva starohrv. groblja s nalazima naušnica i prstenja, više stećaka te kasnosrednjovj. groblje s učelcima. U novije vrijeme otkrivena su i dva srednjovj. groblja.

LIT.: S. Gunjača, Rad Muzeja hrvatskih starina u god. 1954, SHP, 1958. — Š. Batović, Iz ranog željeznog doba Liburnije, Diadora 1960. — D. Jelovina, Starohrvatske nekropole, Split 1976, str. 43–44. Z. Gu.

DORĐEVIĆ-TOMAŠEVIĆ, Nevenka, slikarica (Sannicola Mare, Rumunjska, 20. V. 1899 — Zagreb, 4. VII. 1975). Studirala u priv. slikarskoj školi Lj. Babića i na Akademiji u Zagrebu (Lj. Babić, M. Crnčić, M. Vanka) te u priv. školama W. Jäckela i A. Archipenka u Berlinu. Učila keramiku kod H. Juhna u Zagrebu (1926). Usavršavala se u Francuskoj i Italiji (1937). Prvi put izlagala 1927. s grupom »Djelo« keramičke radove, a 1936. izlaže s M. Ehrlich-Tompom u Zagrebu. U ranijem razdoblju slika realističke portrete i mrtve prirode, poslije toga arhit. motive iz Zagreba i Dalmacije (Brač, Korčula, Trogir, Šibenik). Kompozicija joj je frontalna i uravnotežena, kolorit diskretan i prozračan. Poslije II. svj. r. koncentrira se na motiv jedrenjaka (pulena); sliku gradi sažetim oblicima i slojevitom monokromijom (*Bracera*, 1954). Sudjelovala na skupnim izložbama u Zagrebu, Bolzanu i Marseilleu.

LIT.: Z. Tonković, Nevenka Dorđević, u katalogu: Galerija Bol, Bol 1981. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988. Z. Ton.

ĐUKIĆ, Sandro, slikar (Zagreb, 14. X. 1964). Studirao na Akademiji u Zagrebu (1984–89), potom u Düsseldorfu (kod Nam June Paika i Nan Hoovera) gdje diplomira 1993. Samostalno izlaže od 1988. U svom radu koristi se multimedijским sredstvima (fotografija, video, plastični objekti). Blizak postmodernom estetskom nomadizmu, svoju umjetnost gradi na semantičkoj manipulaciji.

LIT.: K. Purgar, Dvostruka realnost objekta (katalog), Zagreb 1991.

Ž. Kć.

ĐURĐEVAC, gradić *Jl* od Koprivnice. Crkva Sv. Jurja, oko koje se formirao današnji Đ., spominje se prvi put 1334, a samo naselje 1270. Utvrdjeni je grad sagrađen u XIV. st. (prvi se put spominje 1326) u obliku nepravilnog višekutnika pred kojim je veliko dvorište s ugaonim kulama. Dugačak most spajao je grad s naseljem što dokazuje da je bio okružen vodom. U XIV. st. u posjedu je bana Mikca Prodavića, potom grofova Celjskih, J. Vitovca, J. Ernušta, Petra Keglevića i dr., a od 1546. Ferdinanda I. Habsburškog. Grad je pregrađivan u XVI. st., a očuvao se do danas. Nad ulazom je stajao grb pečujškoga biskupa Sigismunda Ernušta iz 1488 (danas u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu); u tom se fino kle-

N. DORĐEVIĆ-TOMAŠEVIĆ, *Cvijeće*. Zagreb, Moderna galerija

sanom djelu prvi put primjećuje spoj gotike i renesanse u S Hrvatskoj. Prema projektu S. Podhorskog sagrađena je 1929. nova župna crkva Sv. Jurja, po uzoru na starohrv. centralne građevine s kupolom. U crkvi je veliko barokno raspelo. U kapeli Sv. Rozalije tri su barokna oltara (oko 1725–30).

LIT.: R. Horvat, Povijest Đurđevca, Zagreb 1940. — M. Kruhek, Stari đurđevački grad u sistemu granične obrane od 16. do 19. stoljeća, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1982–83, 8–9. A. Ht.

ĐURIĆ, Nikola, zlatar (? — Dubrovnik, 1789). Radio u Dubrovniku već prije 1766. Od njegovih radova očuvana je srebrna kadionica u dominikanskome samostanu u Dubrovniku, kao i srebrna navikula i žličica za tamjan u franjevačkome samostanu u Kuni na Pelješcu.

ĐURIĆ, Tomislav, novinar i publicist (Nova Gradiška, 23. IX. 1938). Novinarsku školu završio u Beogradu. Svojim člancima i knjigama znatno pridonosi zanimanju za hrv. kult. baštinu i za njezino očuvanje.

BIBL.: *Stari gradovi i dvorci sjeverozapadne Hrvatske* (s D. Feletarom), Čakovec 1971, Varaždin 1981, Koprivnica 1991; *Iz prošlosti novogradiškog kraja*, Varaždin 1974, Nova Gradiška 1991; *Iz slavonske prošlosti XVII stoljeća*, Varaždin 1976; *Hrvatsko zagorje* (sa Z. Smerkeom), Varaždin 1976; *Srednjovjekovni gradovi slavonskog gorja*, Varaždin 1981; *Stare građevine istočne Hrvatske* (s D. Feletarom), Varaždin 1983; *Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske* (s D. Feletarom), Koprivnica 1992. R.

ĐURĐEVAC, tvrđava